

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ЖЕЛІЗКО ОЛЕКСІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 338.24:330.837:339.543

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗМІН СИСТЕМИ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Спеціальність 08.00.03 – Економіка та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Кам'янець-Подільський – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Мазур Ірина Іванівна,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
завідуюча кафедри підприємництва

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Васильчак Світлана Василівна,
Львівський державний університет
внутрішніх справ
Міністерства внутрішніх справ України,
професор кафедри економіки
та економічної безпеки

кандидат економічних наук, доцент
Корженівська Наталія Леонідівна,
Подільський державний аграрно-технічний
університет,
доцент кафедри економіки, підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності

Захист відбудеться «27» березня 2020 р. о 14:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої Д 71.831.02 у Подільському державному аграрно-технічному університеті Міністерства освіти і науки України (32300, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 13, Головний корпус ПДАТУ, ауд. 20).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Подільського державного аграрно-технічного університету Міністерства освіти і науки України за адресою: 32300, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 13, корпус 1

Автореферат розіслано «26» лютого 2020 р.

Учений секретар спеціалізованої
вченої ради,
кандидат економічних наук

Т.Л. Білик

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасні трансформаційні процеси, які відбуваються в економіці України, вимагають підвищення рівня економічної безпеки як окремих підприємств, так і всіх без виключення суб'єктів підприємницької діяльності в країні. Ключового значення набуває проведення змін окремих інститутів, інституціонального середовища та національної інституціональної системи. Проблеми у формуванні соціально-економічної безпеки країни мають один з найбільш дестабілізуючих впливів на економічну безпеку підприємництва як складову національної безпеки. За таких умов важливим стає державне регулювання інституціональних змін системи економічної безпеки підприємництва як зі сторони органів державної влади, так і місцевого самоврядування. Таким чином важливо відмітити наявність тісного взаємозв'язку між інституціональними змінами, державним регулюванням таких змін та рівнем економічної безпеки підприємництва в країні.

Важливість та необхідність проведення дослідження впливу державного регулювання інституціональних змін на економічну безпеку підприємництва полягає в оптимізації державного регулювання наявних формальних і неформальних, ефективних та неефективних інститутів, що складають інституціональне середовище країни, що потребує забезпечення економічної безпеки в Україні.

Серед науковців, які досліджували проблематику управління інституціональними змінами, слід виділити зарубіжних дослідників Т. Веблена, Дж. Коммонса, Д. Норта та ін. Серед вітчизняних такі відомі вчені як: Т. В. Гайдай, І.М. Дуднік, Л. Д. Оліфіренко, Р.Ф. Пустовійт, О.С. Саєнко, М.В. Скиба, А.А. Чухно та ін. Особливості та різноманітні підходи до державного регулювання інституціональних змін висвітлювали у своїх працях: О. І. Амоша, Е. Ведунг, В.П. Вишневський, Я.А. Жаліло, І.Ф. Комарницький, Н.В. Осадча, Л.Д. Оліфіренко, В.М. Сороко та ін. Дослідження напряму забезпечення економічної безпеки підприємництва в країні проводили: О. В. Баженова, З.С. Варналій, С.В. Васильчак, Т.Г. Васильців, С.С. Гринкевич, В.М. Геєць, М.І. Зубко, С.Н. Ільяшенко, Н.Л. Корженівська, О.В. Люта, Н.Г. Пігуль, І.І. Мазур, К. Мьордок, Г. О. Харламова, Р. Ходжеттс, С.М. Шкарлет та ін.

Не зважаючи на високий науковий рівень та детальність проведених наукових досліджень вітчизняними та зарубіжними вченими у даній проблематиці, відзначаємо наявність значної кількості проблем щодо необхідності удосконалення державного регулювання інституціональних змін у контексті підвищення ефективності функціонування системи економічної безпеки підприємництва (СЕБП) в Україні.

Усе це обумовило вибір теми дисертаційної роботи, визначило її мету і завдання, окреслило об'єкт і предмет дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в рамках теми наукових досліджень економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Макроекономічна

стратегія реалізації європейського вектору економічного розвитку України: концептуальні засади, виклики та протиріччя» (номер державної реєстрації 0116U004822). Особистий внесок автора полягає у розробці теоретико-методичних засад дослідження державного регулювання інституціональних змін у контексті підвищення ефективності функціонування системи економічної безпеки підприємництва в Україні та практичної реалізації рекомендацій щодо шляхів їх удосконалення.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є теоретико-методичне обґрунтування підходів щодо оптимізації державного регулювання інституціональних змін для підвищення ефективності функціонування системи економічної безпеки підприємництва в національній економіці та розробка науково-практичних рекомендацій для їх реалізації в Україні.

Для досягнення поставленої мети визначено та вирішено такі завдання:

- визначити сутність та змістовне наповнення економічної категорії «система економічної безпеки підприємництва»;
- систематизувати науково-теоретичні підходи до формування та структуризації системи економічної безпеки підприємництва;
- проаналізувати характеристику державного регулювання інституціональних змін;
- здійснити аналіз науково-практичних підходів до формування механізму державного регулювання інституціональних змін в економіці України;
- узагальнити класифікацію небезпек, загроз, ризиків економічній безпеці підприємництва на сучасному етапі розвитку держави;
- запропонувати методичний інструментарій оцінювання ефективності державного регулювання інституціональних змін щодо формування системи економічної безпеки підприємництва;
- проаналізувати моніторинг впливу регулювання інституціональних змін державою на систему економічної безпеки підприємництва;
- розробити напрями підвищення результативності державного регулювання інституціональних змін у контексті забезпечення економічної безпеки підприємництва.

Об'єкт дослідження - процеси взаємодії між інституціональними змінами та системою економічної безпеки підприємництва в сучасних умовах функціонування національної економіки.

Предмет дослідження - сукупність теоретичних, науково-методичних і практичних засад державного регулювання інституціональних змін у контексті забезпечення підвищення ефективності функціонування системи економічної безпеки підприємництва в економіці України.

Методи дослідження. Методологічною базою дисертаційної роботи виступає сукупність загальнонаукових і спеціальних методів та прийомів дослідження, фундаментальні положення економічної теорії. У першому розділі дисертаційної роботи застосовано загальнонаукові методи пізнання, діалектичний підхід до визначення причинно-наслідкових зв'язків між явищами і процесами, що відбуваються в межах державного регулювання інституціональних змін; системний

підхід до вивчення сутності економічної безпеки підприємництва в країні; історичні підходи до функціонування механізму державного регулювання, діалектичний метод, метод аналізу та синтезу, які направлені на уточнення понятійно-категоріального апарату дослідження. Для визначення та усунення проблем негативного впливу державного регулювання інституціональних змін на економічну безпеку підприємництва та систему економічної безпеки підприємництва в країні використовувались методи аналізу і синтезу (для оцінки стану та проблем економічної безпеки підприємництва в Україні), узагальнення (для виявлення особливостей державного регулювання інституціональних змін в Україні), індукції і дедукції (для визначення і опису головних складових методики оцінки економічної безпеки підприємництва в країні), графічні прийоми (для представлення отриманих результатів проведення оцінки економічної безпеки підприємництва в Україні), економіко-математичні методи (для проведення розрахунків щодо впливу державного регулювання інституціональних змін на економічну безпеку підприємництва та систему економічної безпеки підприємництва в країні).

Інформаційною базою дослідження були теоретико-методологічні та науково-практичні розробки вчених, вітчизняні та міжнародні нормативно-правові акти, що стосуються проблематики визначення та оптимізації впливу державного регулювання інституціональних змін на систему економічної безпеки підприємництва, а також статистичні дані Державної служби статистики України, міжнародних організацій (Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, ООН та ін.) та інших країн світу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у комплексному дослідженні теоретичних, науково-методичних засад державного регулювання інституціональних змін у контексті забезпечення підвищення ефективності функціонування системи економічної безпеки підприємництва в економіці України та розробленні практичних рекомендацій щодо їх реалізації.

На захист виносяться такі наукові результати, які містять наукову новизну і мають практичну цінність:

вперше:

– розкрита сутність та змістовне наповнення економічної категорії «система економічної безпеки підприємства» як сукупності взаємопов'язаних елементів (нормативно-правові, екологічні, інформаційні, техніко-технологічні, фінансові, кадрові, інноваційно-інтелектуальні, силові, ресурсні, соціальні, ринкові, зовнішньоторговельні, державного регулювання розвитку відповідних інститутів), яка визначає рівень захищеності суб'єктів підприємницької діяльності в межах певної національної економічної системи від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, що породжують ймовірність нанесення їм збитків або недоотримання прибутків (доходів);

удосконалено:

– методику оцінки впливу державного регулювання інституціональних змін на функціонування системи економічної безпеки підприємництва в національній економіці, яка на відміну від існуючих, включає розрахунок інтегрального показника, що базується на чотирьох комплексних показниках оцінки (ефективності

регулюючих впливів органів державної влади та органів місцевого самоврядування на державне регулювання інституціональних змін у контексті формування національної СЕБП; розвитку національної соціально-економічної системи міжнародними організаціями; впливу національного комплексу небезпек, загроз, ризиків на формування СЕБП; розвитку підприємницької сфери в країні), а також виділенні числових критеріїв оцінки такого типу впливу на СЕБП, що включають п'ять можливих варіантів оцінки (критичний (негативний), незадовільний (негативний), задовільний (нейтральний), високий (позитивний), максимально високий (позитивний)). Наведене дозволяє чітко визначати вплив державного регулювання інституціональних змін на функціонування системи економічної безпеки підприємництва в Україні, виявляти проблемні складові такого впливу;

– теоретичний, науково-методичний підхід до формування та структуризації системи економічної безпеки підприємництва, який на відміну від існуючих, враховує історичний та системний базис при її формуванні та базується на виокремленні таких складових СЕБП, як: нормативно-правова, екологічна, інформаційна, техніко-технологічна, фінансова, кадрова, інноваційно-інтелектуальна, силова, ресурсна, соціальна, ринкова, зовнішньоторговельна, державне регулювання розвитку відповідних інститутів. Наведене дозволяє підвищити якість управління СЕБП та визначити вплив на її функціонування державного регулювання інституціональних змін;

– характеристику державного регулювання інституціональних змін, яка на відміну від існуючих, базується на комплексі складових, до яких запропоновано віднести передумови, чинники, політику, мету, завдання, суб'єкти, об'єкти, принципи, функції, інструменти, методи, процес такого типу регулюючої діяльності органів державної влади. Наведене дозволяє покращити регулювання в межах підвищення ефективності функціонування системи економічної безпеки підприємництва в Україні;

– класифікацію небезпек, загроз, ризиків економічній безпеці підприємництва у національній економіці, яка, на відміну від існуючих, ґрунтується на розкритті взаємозв'язку між комплексом небезпек, загроз, ризиків та економічною безпекою суб'єктів господарювання і враховує вплив державного регулювання інституціональних змін, що дає можливість проводити об'єктивну оцінку впливу державного регулювання інституціональних змін на функціонування української системи економічної безпеки підприємництва;

– моніторинг впливу регулювання інституціональних змін державою на систему економічної безпеки підприємництва, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на механізмі, що включає формування мети, завдань, принципів, встановлення суб'єктів, об'єктів та умов, функцій і етапів здійснення, визначення індикаторів, які в кінцевому результаті формують модель його проведення, що сприяє підвищенню рівня забезпечення економічної безпеки підприємництва в Україні;

набули подальшого розвитку:

– науково-практичні підходи до формування механізму державного регулювання інституціональних змін в економіці України, що, на відміну від

існуючих, враховують взаємозв'язок та взаємовплив чинників-каталізаторів (законодавчо-нормативне регулювання, ефективність функціонування державних та муніципальних владних інститутів, корупція, якість підготовки державних службовців, розробка та впровадження інновацій (новацій), якість взаємодії державних та муніципальних владних інститутів зі складовими національної соціально-економічної системи, рівень тіньової економіки, якість національної інформаційної системи) на систему економічної безпеки підприємництва, зокрема трансформаційні процеси, які відбуваються у економічній системі держави, що дає можливість підвищити результативність управління, як процесами державного регулювання інституціональних, так і функціонування СЕБП в країні;

– запропоновані напрями підвищення результативності державного регулювання інституціональних змін у контексті забезпечення економічної безпеки підприємництва в національній економіці, які, на відміну від існуючих, ґрунтуються на підвищенні якості інформаційного забезпечення (розробка та запровадження системи інформаційного забезпечення регулювання органами державної влади та місцевого самоврядування змін окремих інститутів та національної інституціональної системи) та удосконаленні діяльності державних (муніципальних) владних інститутів, а також покращення роботи державних службовців на основі імплементації закордонного досвіду США, Японії, Франції, Німеччини, Нідерландів та Великобританії, що дає можливість підвищити ефективність функціонування української СЕБП.

Практичне значення одержаних результатів. Викладені у дисертаційній роботі положення є підґрунтям для подальших економічних досліджень, розвитку теоретичних узагальнень і розроблення комплексу заходів щодо ефективності державного регулювання інституціональних змін в системі економічної безпеки національної економіки. Дисертація містить науково обґрунтовані висновки та рекомендації щодо формування шляхів удосконалення державного регулювання інституціональних змін у контексті підвищення ефективності функціонування системи економічної безпеки підприємництва в Україні.

Результати дослідження мають прикладне значення, основні результати дисертаційної роботи використані Комітетом з питань економічної політики Верховної Ради України при підготовці експертно-аналітичних матеріалів для удосконалення законодавчих і нормативно-правових актів з питань забезпечення економічної безпеки підприємництва (довідка №04–16/15–252 від 25.04.2018р.);

Основні положення і висновки дисертації були використані Головним управлінням контррозвідувального захисту економіки Служби Безпеки України для її удосконалення та підвищення результативності (довідка №14/2/4–11245 від 04.01.2019р.).

Матеріали дисертації щодо визначення окремих економічних категорій, обґрунтування методичних підходів до оцінювання впливу чинників на систему економічної безпеки підприємництва в Україні та забезпечення підвищення ефективності її функціонування на основі розроблених напрямів використовуються в навчальному процесі Військового інституту Київського національного

університету імені Тараса Шевченка кафедрою фінансів при викладанні дисципліни «Фінанси» (теми №1–4) (довідка № 1046 від 08.11.2017р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є результатом власних розробок автора. Наукові положення, розробки прикладного характеру, висновки та пропозиції, що виносяться на захист, одержані автором самостійно. Особистий внесок автора у працях, опублікованих у співавторстві, відображено у списку праць.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дисертаційної роботи були представлені автором на наукових конференціях: «Мале та середнє підприємництво в Україні» (м. Київ, 17-18 листопада 2016 р.); «Об'єднані наукою: перспективи міждисциплінарних досліджень» (м. Київ, 9-10 листопада 2017р.); «Стратегічні детермінанти соціально-економічного розвитку в умовах трансформаційних перетворень» (м. Київ, 25 квітня 2018р.); «Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики» (м. Кривий Ріг, 28.квітня 2018р.); «Економічний потенціал країни: наукові підходи та практика реалізації» (м. Одеса, 4 травня 2018р.); «Мале та середнє підприємництво в Україні» (м. Київ, 15-16 листопада 2018р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 16 наукових праць загальним обсягом 4,9 д.а. (з них 4,9 д.а. належать особисто автору), з яких 10 наукових статей (3,6 д. а.), у тому числі 9 у фахових виданнях, одна в іноземному науковому виданні, та 6 публікацій у матеріалах конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації (включаючи список публікацій здобувача), вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 260 сторінок, з них основного тексту 242 сторінок. Список використаних джерел включає 228 найменувань на 24 сторінках. У роботі вміщено 17 таблиць, 48 рисунків та 12 додатків (розміщених на 17 сторінках).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення результатів, що виносяться на захист, наведено відомості про апробацію результатів.

У розділі 1. **«Теоретико-методичні засади дослідження державного регулювання системи економічної безпеки підприємництва»** розкрито науково-теоретичні підходи до формування системи економічної безпеки підприємництва; досліджено державне регулювання інституціональних змін як детермінанти системи економічної безпеки підприємництва та визначено методичні основи державного регулювання інституціональних змін щодо формування системи економічної безпеки підприємництва.

У дисертації наголошено на важливості забезпечення економічної безпеки підприємництва (ЕБП) для національної безпеки та економічної безпеки країни. Ключове значення набуває регулювання державними органами та органами місцевого самоврядування змін як окремих інститутів, так і всієї інституціональної системи країни. Розкриття сутності економічної безпеки підприємства,

визначення її складових та їх характеристика базується у роботі на дослідженні та визначенні хронології розвитку таких економічних понять як «безпека» та «економічна безпека». У роботі важливим є розкриття взаємозв'язку між безпекою, економічною безпекою та економічною безпекою підприємництва на національному рівні.

Враховуючи проведені дослідження та критичну оцінку напрацьованих вітчизняних і закордонних вчених сформульовано авторське визначення економічної категорії «система економічної безпеки підприємництва», як сукупності взаємопов'язаних елементів, яка визначає рівень захищеності суб'єктів підприємницької діяльності в межах певної національної економічної системи від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, що породжують ймовірність нанесення їм збитків або недоотримання прибутків (доходів). Автором доведено, що одним з ключових факторів впливу на ЕБП та систему економічної безпеки підприємництва є сукупність небезпек, загроз, ризиків.

Детальне дослідження небезпек, загроз, ризиків ЕБП в країні дозволило виявити взаємозв'язок між ними і їх вплив на економічну безпеку підприємництва та економічну безпеку підприємства (рис. 1). Доведено, що небезпека формує загрози, які, у свою чергу, визначають ризики, що впливають на ЕБП, яка визначально впливає на економічну безпеку підприємств, знаходячись також під впливом їх економічної безпеки, що є слабшим за вплив економічної безпеки підприємництва. Окремо, виходячи з визначених взаємозв'язків між небезпеками, загрозами, ризиками, їх впливом на економічну безпеку підприємництва, економічну безпеку підприємства визначено класифікацію небезпек, загроз, ризиків ЕБП на національному рівні.

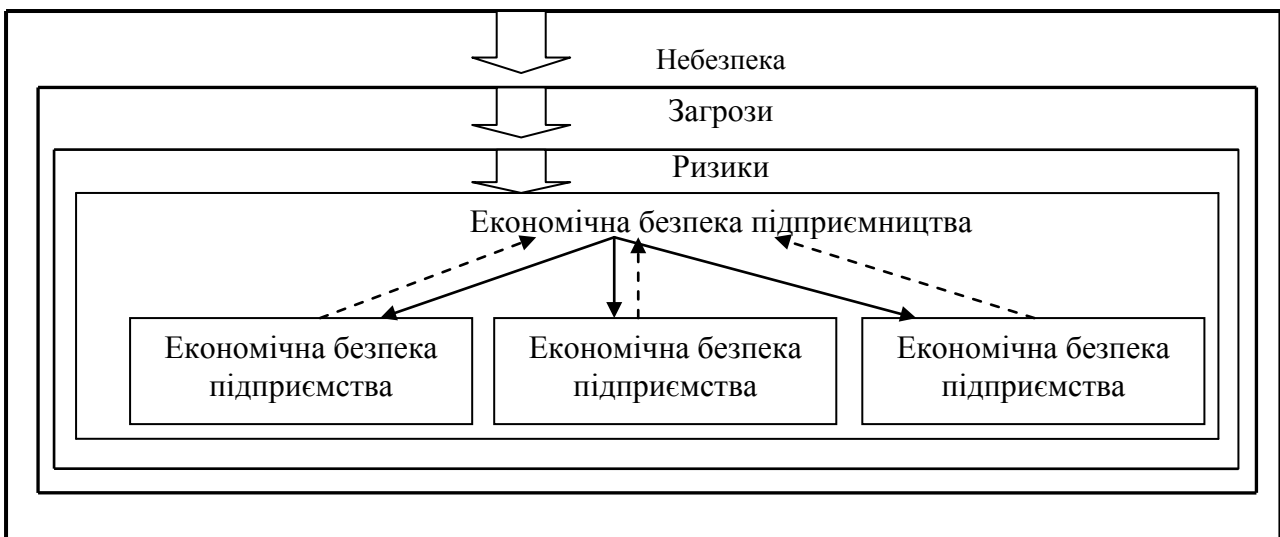

Рис. 1. Взаємозв'язок небезпеки, загроз, ризиків та їх вплив на економічну безпеку підприємництва у країні та економічну безпеку підприємства

Доведено, що формування дієвої системи економічної безпеки підприємництва (СЕБП) є запорукою сталого розвитку національної економіки, окремих її складових, у тому числі суб'єктів господарювання. Відзначено ключовий характер формування та структуризації системи ЕБП для національної безпеки,

економічної безпеки держави та її окремих елементів. В межах дослідження формування і структуризації системи економічної безпеки підприємництва надано характеристику СЕБП, розкрито її ознаки, функції, принципи, та складові, до яких віднесено наступні: нормативно-правова; екологічна; інформаційна; техніко-технологічна; фінансова; кадрова; інноваційно-інтелектуальна; силова; ресурсна; соціальна; ринкова; зовнішньоторговельна; державне регулювання розвитку відповідних інститутів.

Наголошено на значенні державного регулювання інституціональних змін для забезпечення відповідного рівня економічної безпеки підприємництва і формуванні системи економічної безпеки підприємництва в країні. При цьому, визначено сутність термінів «інститут», «інституціональне середовище», «інституціональна система», «інституціональні зміни», «державне регулювання», «державне регулювання інституціональних змін», а також відзначені відмінності між інституціональним середовищем та інституціональною системою і державним регулюванням та державним управлінням. Визначено, що зміна неефективних інститутів на ефективні можлива завдяки державному регулюванню інституціональних змін.

Розкрито та надано характеристику складовим комплексом державного регулювання інституціональних змін до яких віднесено: передумови; фактори впливу; політику; мету; завдання; суб'єкти; об'єкти; принципи; функції; інструменти; методи та процес такого виду регулюючої діяльності. Виходячи із мети дослідження окреслено завдання державного регулювання інституціональних змін СЕБП.

Визначено, що ефективне державне регулювання інституціональних змін щодо формування системи економічної безпеки підприємництва в країні повинно базуватись на основі використання методики, де виділено чотири підходи до проведення оцінювання (на основі розробок, запропонованих державними органами України, міжнародними організаціями, закордонними та вітчизняними вченими), кожен з яких не є оптимальним для ситуації, яка склалась у державі. На основі проведеної оцінки розроблено та запропоновано для використання удосконалену методичку оцінки ефективності державного регулювання інституціональних змін в Україні, яка враховує наступні вимоги: діагностику ефективності регулюючих впливів органів державної влади та органів місцевого самоврядування; оцінку розвитку національної соціально-економічної системи міжнародними організаціями; вплив національного комплексу небезпек, загроз, ризиків на формування СЕБП; формування єдиного (інтегрального) показника оцінки та критеріїв його оцінювання.

У розділі 2 «Тенденції державного регулювання інституціональних змін та їх вплив на систему економічної безпеки підприємництва України» проаналізовано механізми державного регулювання інституціональних змін в умовах трансформації економіки України, проаналізовано основні небезпеки, загрози та ризики економічній безпеці підприємництва на сучасному етапі розвитку держави та проведено оцінку впливу державного регулювання інституціональних змін на систему економічної безпеки підприємництва в країні.

Встановлено, що трансформаційні процеси в економічній системі країни мають двосторонній зв'язок з інституціональними змінами, коли трансформація національної економіки та її складових стимулюють зміни в інститутах, і навпаки інституціональні зміни породжують трансформацію економічної системи держави та її елементів. При цьому відзначено важливу роль державного регулювання інституціональних змін в рамках трансформації економіки країни, де окреслено механізми такого регулювання.

В межах дослідження механізмів державного регулювання інституціональних змін в умовах трансформації економіки України визначено сутність та ознаки наукової категорії «механізм», сформульовано авторські визначення термінів «механізм державного регулювання» і «механізм державного регулювання інституціональних змін», наведено і надано характеристику факторів – каталізаторів, що впливають на формування такого механізму (рис. 2).

Рис. 2. Чинники-каталізатори, що впливають на формування механізму державного регулювання інституціональних змін

Досліджено регулюючі впливи на зміни окремих інститутів та інституціональної системи у цілому в державі у контексті функціонування відповідних механізмів, як органів державної влади, так і місцевого самоврядування. Визначено зростаючу роль місцевого самоврядування в межах регулювання інституціональних змін та забезпечення ЕБП і СЕБП в Україні.

Доведено, що основними складовими процесу розробки механізму державного регулювання інституціональних змін та адаптації його до трансформації економіки

країни є: діагностика державного регулювання інституціональних змін у країні; оцінка рівня розвитку та ефективності національної інституціональної системи; визначення проблем та ключових чинників розвитку; формування механізму (механізмів) державного регулювання інституціональних змін; впровадження механізму (механізмів) державного регулювання інституціональних змін; оцінка проблематики функціонування механізму (механізмів) державного регулювання інституціональних змін; дослідження трансформаційних процесів в економіці країни; адаптація механізму (механізмів) державного регулювання інституціональних змін до трансформаційних процесів в економіці країни; оцінка ефективності державного регулювання інституціональних змін та їх впливу на формування і функціонування національної системи економічної безпеки підприємництва.

На основі використання наукових розробок вітчизняних вчених та проведеного дослідження, локалізовано наступні механізми державного регулювання інституціональних змін в Україні: правовий; економічний; фінансовий; адміністративний; соціальний; інноваційний; інформаційний. Окремо розроблено та запропоновано модель функціонування механізмів державного регулювання інституціональних змін в Україні.

За результатами проведеної діагностики регулюючих впливів державних і муніципальних органів щодо змін відповідних інститутів та національної інституціональної системи на забезпечення відповідного рівня економічної безпеки підприємництва та функціонування системи економічної безпеки підприємництва в Україні відзначено значний вплив низки проблем на ефективне функціонування зазначених механізмів і необхідність їх подолання у короткостроковій перспективі.

Проведений аналіз основних небезпек, загроз та ризиків економічній безпеці підприємництва на сучасному етапі розвитку держави дозволив локалізувати головні з них та виявити другорядні, що не мають визначального впливу на ЕБП та СЕБП в Україні. При цьому, головними небезпеками для економічної безпеки підприємництва та функціонування системи економічної безпеки підприємництва в Україні визначено: техногенні, політичні, фінансові, інституційні, економічні. Серед зовнішніх загроз ЕБП та СЕБП в Україні визначені: неефективна фінансово-кредитна та податкова державні політики; корупція; кримінальні дії; негативні макроекономічні тенденції; надмірна енергетична залежність; технологічна відсталість; розміри оновлення основних фондів. До головних внутрішніх загроз економічній безпеці підприємництва та функціонування системи економічної безпеки підприємництва в Україні віднесені: зниження конкурентоспроможності національних виробників; галузева структура економіки; спад виробництва у стратегічно важливих галузях економіки країни. Проведений аналіз ризиків для ЕБП та СЕБП в Україні дозволив виділити такі з них, як: монополізація економіки; систематичні порушення прав власності; збільшення витрат при здійсненні легітимної діяльності.

Використання розробленої методики оцінки ефективності державного регулювання інституціональних змін у контексті забезпечення економічної безпеки підприємництва та формування системи економічної безпеки підприємництва на

національному та регіональному рівнях, а також проведеної діагностики такого виду регулювання і аналізу основних небезпек, загроз, ризиків ЕБП та СЕБП в країні дозволило виявити критично низьку ефективність регулювання державними (муніципальними) органами змін відповідних інститутів у державі, необхідність внесення змін у розроблену діючу методику для усунення виявлених в межах оцінювання її недоліків.

У розділі 3 **«Шляхи удосконалення державного регулювання інституціональних змін у контексті підвищення ефективності функціонування системи економічної безпеки підприємництва»** здійснена розробка науково-методичного інструментарію оцінки впливу державного регулювання інституціональних змін на систему економічної безпеки підприємництва, запропоновано впровадження моніторингу впливу регулювання інституціональних змін державою на систему економічної безпеки підприємництва, окреслено напрями підвищення результативності державного регулювання інституціональних змін для забезпечення економічної безпеки підприємництва.

Встановлено, що використання розробленої методики оцінки впливу (ефективності) державного регулювання інституціональних змін на ЕБП та СЕБП України показало, з однієї сторони, її придатність для такої оцінки, а з іншої - дозволило виявити ряд недоліків діючих методик, що потребують усунення. Таким чином, в межах розробки науково-методичного інструментарію оцінки впливу державного регулювання інституціональних змін на систему економічної безпеки підприємництва в Україні визнана необхідність корегування діючої методики. При цьому, наведено наступні напрями її корегування:

1. Доповнення методики четвертою групою складових оцінки, які будуть торкатись розвитку підприємницької сфери в Україні. У цей блок методики пропонується включити наступні показники: динаміка кількості активних підприємств в країні (Пап); динаміка зносу основних фондів (Пзоф); динаміка частки збиткових підприємств (Пзп); динаміка індексів промислової та аграрної продукції (Прпа); динаміка капітальних інвестицій та прямих іноземних інвестицій у акціонерний капітал суб'єктів підприємництва в країні (Пі). При цьому, додатково запропоновано формулу розрахунку інтегрального показника оцінки розвитку підприємницької сфери в Україні (Прпс) та критерії оцінювання.

2. Розширення блоку оцінювання розвитку національної соціально – економічної системи країни міжнародними організаціями через збільшення кількості використаних міжнародних рейтингів. Запропоновано додати наступні міжнародні рейтинги: Глобальний Індекс Інновацій (The Global Innovation Index); Міжнародний індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index); Індекс процвітання (The Legatum Prosperity Index); Індекс соціального прогресу (The Social Progress Index (SPI)). Також, в межах цього блоку методики, доцільно провести корегування формули розрахунку інтегрального показника оцінки розвитку національної соціально – економічної системи міжнародними організаціями (Пмо) та критеріїв такої оцінки.

3. Внесення змін до національного комплексу небезпек, загроз, ризиків, що впливають на формування СЕБП України з метою виключення другорядних та

включення головних з них. При цьому, до комплексу небезпек економічної безпеці підприємництва та системі економічної безпеки підприємництва внесені додатково соціальні, психологічні та євроінтеграційні, з виключенням з цього комплексу юридичних та природних небезпек. До комплексу загроз додатково включені такі внутрішні загрози, як: рівень підготовки персоналу, структура ринку праці в країні, рівень підготовки менеджменту, якість та результативність маркетингу.

4. Чітке визначення знаку впливу регулювання державою змін інститутів на ЕБП та СЕБП в країні (негативний, нейтральний, позитивний).

5. Впровадження моніторингу впливу регулювання інституціональних змін державою на систему економічної безпеки підприємництва в країні з метою підвищення якості оцінки.

Враховуючи наведені зміни, запропоновано внести корегування у розрахунок інтегрального показника оцінки впливу (ефективності) державного регулювання інституціональних змін у контексті формування національної системи економічної безпеки підприємництва (Пдрсебп):

$$\text{Пдрсебп} = \text{Перв} + \text{Пмо} + \text{Пнзр} + \text{Прпс}. \quad (1)$$

де, Перв – показник ефективності регулюючих впливів органів державної влади та органів місцевого самоврядування на державне регулювання інституціональних змін у контексті формування національної СЕБП; Пмо – показник оцінки розвитку національної соціально – економічної системи міжнародними організаціями; Пнзр – показник оцінки впливу національного комплексу небезпек, загроз, ризиків на формування СЕБП; Прпс - показник оцінки розвитку підприємницької сфери в країні (новий показник в методиці оцінки впливу (ефективності) державного регулювання інституціональних змін).

В процесі дослідження проведено корегування критеріїв оцінки впливу (ефективності) державного регулювання інституціональних змін у контексті формування національної СЕБП (табл. 1).

Таблиця 1

Критерії оцінки впливу (ефективності) державного регулювання інституціональних змін у контексті формування національної СЕБП

Критичний (негативний)	Незадовільний (негативний)	Задовільний (нейтральний)	Високий (позитивний)	Максимально високий (позитивний)
(-4) – (-2,5)	(-2,4) – (-0,9)	(-0,8) – (0,8)	0,9 – 2,4	2,5 - 4

Проведена оцінка впливу (ефективності) державного регулювання інституціональних змін у контексті формування національної системи економічної безпеки підприємництва в країні показала незадовільний вплив такого виду регулюючої діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування на ЕБП та СЕБП за період дослідження. Також доведено, що удосконалена методика оцінки впливу (ефективності) державного регулювання інституціональних змін є більш детальною, об'єктивною та придатною для використання в сучасних умовах функціонування соціально – економічної системи держави.

У контексті розробки моніторингу впливу регулювання інституціональних змін державою на систему економічної безпеки підприємництва враховано практику країн Європейського Союзу, де включено до моніторингу оцінку отриманих результатів (система MiO), а також використання М – тесту для малого

підприємництва, що застосовується в ЄС з 2008 року. Окремо наведено механізм проведення такого виду моніторингу, в межах якого визначені наступні його складові: мета; завдання; суб'єкти; об'єкти; умови та принципи здійснення; функції; види; етапи, індикатори та розробка і впровадження напрямів підвищення результативності здійснення (рис. 3).

Рис. 3. Механізм здійснення моніторингу впливу державного регулювання інституціональних змін на СЕБП в Україні

На основі дослідження розроблено напрями підвищення результативності державного регулювання інституціональних змін для забезпечення економічної безпеки підприємства. В контексті цього визначено сутність термінів «економічності державного регулювання інституціональних змін», «ефективності регулювання державою інституціональних змін», «якості регулювання органами державної влади та місцевого самоврядування окремих інститутів і інституціональної системи в цілому», «результативності державного регулювання інституціональних змін» а також наведено схему взаємозв'язку між цими термінами у межах забезпечення відповідного рівня економічної безпеки підприємства і належного функціонування системи економічної безпеки в Україні.

Доведена необхідність підвищення результативності державного регулювання інституціональних змін для забезпечення ЕБП та СЕБП країни за трьома напрямками, а саме: підвищення якості інформаційного забезпечення; підвищення ефективності функціонування органів державної влади та місцевого

самоврядування; підвищення якості роботи державних службовців та працівників органів місцевої влади.

В межах підвищення якості інформаційного забезпечення державного регулювання інституціональних змін в Україні запропоновано механізм використання системи забезпечення інформацією такого виду регулюючої діяльності органів державної влади. У контексті підвищення ефективності функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, на основі критичного дослідження досвіду країн світу та використання матеріалів Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ), розроблено і запропоновано реформування державної служби України та визначено ключові складові такого реформування.

Для підвищення якості роботи державних службовців та працівників органів місцевої влади в Україні, на основі імплементації досвіду США, Японії, Франції, Німеччини, Фінляндії, Нідерландів, Великобританії, запропоновано запровадити: жорсткий контроль за корупційними діями співробітників владних інститутів; корегування оплати праці за результатами роботи; контроль за витратами; підвищення рівня оплати праці та соціального захисту на основі скорочення кількості працівників і зростання конкуренції як між працівниками відповідних державних (муніципальних) владних інститутів, так і між такими працівниками та працівниками комерційних (аутсорсингових) структур; підвищення вимог до конкурсного відбору на державні (муніципальні) посади; обов'язкове формування системи підвищення кваліфікації державних службовців з акцентом на стажуванні, у тому числі за кордоном та спеціалізовану підготовку в межах виконання посадових обов'язків.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає у виявленні проблем та розробці шляхів їх вирішення щодо удосконалення державного регулювання інституціональних змін у контексті підвищення ефективності функціонування системи економічної безпеки підприємництва в Україні.

Проведене дослідження дозволило зробити наступні теоретико-методичні та науково-практичні висновки і пропозиції:

1. Доведена ключова роль економічної безпеки підприємництва у контексті забезпечення національної безпеки держави. На основі дослідження проведена класифікація економічної безпеки підприємництва (ЕБП): на рівні всієї країни; на рівні окремого регіону або галузі економіки; на рівні окремої бізнес-одиниці (економічна безпека підприємства). Враховуючи розкриті сутність термінів «небезпека», «загроза» та «ризик» і їх вплив на систему економічної безпеки підприємства (СЕБП), особливості її формування, окреслено поняття «система економічної безпеки підприємства», як сукупність взаємопов'язаних складових, яка визначає рівень захищеності суб'єктів підприємницької діяльності в межах певної національної економічної системи від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників у контексті врахування впливу державного регулювання

інституційних змін на цю систему з позицій забезпечення системності та керованості, що направлена на формування конкурентоспроможності продукції (робіт, послуг) та суб'єктів господарювання, формування ефективних систем економічної безпеки окремих бізнес-одиниць, розвиток та стимулювання підприємництва у державі та окремих її регіонах, стимулювання розвитку економічної системи країни загалом, підвищення ефективності функціонування державних інститутів та місцевих органів самоврядування.

2. На основі дослідження проблематики побудови системи економічної безпеки підприємництва визначено її структурні елементи та надано їм характеристику, на основі чого удосконалено теоретичний базис до формування та структуризації системи економічної безпеки підприємництва, який на відміну від існуючого, враховує історичний та системний підходи при її формуванні і базуються на таких складових, як нормативно-правова, екологічна, інформаційна, техніко-технологічна, фінансова, кадрова, інноваційно-інтелектуальна, силова, ресурсна, соціальна, ринкова, зовнішньоторговельна із врахуванням державного регулювання розвитку відповідних інститутів, що є ключовою складовою даної системи і визначає її ефективність та результативність.

3. Аналіз основних ризиків, небезпек та загроз економічній безпеці підприємництва на сучасному етапі розвитку країни, який проведено на основі їх ранжування за ступенем впливу на ЕБП, дозволив удосконалити класифікацію та виділити головні небезпеки, до яких віднесено: техногенні, політичні, фінансові, інституційні, економічні. Щодо загроз економічній безпеці підприємництва їх розподілено в дві групи: зовнішні - неефективна фінансово-кредитна та податкова державні політики, корупція, кримінальні дії, негативні макроекономічні тенденції, надмірна енергетична залежність, та внутрішні - технологічна відсталість, розміри оновлення основних фондів, зниження конкурентоспроможності національних виробників, плінність кадрів. Серед ризиків економічній безпеці підприємництва виокремлено найбільш проблемні, до яких віднесено: монополізацію економіки, систематичні порушення прав власності, збільшення витрат при здійсненні легітимної діяльності.

4. Визначено, інституціональне середовище, на якому базується національна економіка, має неефективні інститути, які збільшують транзакційні витрати всіх учасників національної економічної системи, і, в першу чергу, бізнес-одиниць, що потребує застосування до них відповідних регулюючих впливів зі сторони органів державної влади та місцевого самоврядування. Зазначене дало можливість запропонувати складові комплексу державного регулювання інституціональних змін, зокрема: передумов, чинників впливу, політики, мети і завдань, суб'єктів та об'єктів, принципів та функцій, інструментів та методів, безпосередньо процесу, що дозволило доповнити і удосконалити його характеристику.

5. Розроблено та запропоновано до використання методичку оцінки впливу державного регулювання інституціональних змін на функціонування системи економічної безпеки підприємництва в країні, що передбачає врахування ефективності регулюючих впливів органів державної влади та органів місцевого самоврядування, проведення оцінки розвитку національної соціально-економічної

системи міжнародними організаціями, визначення впливу небезпек, загроз та ризиків на формування системи економічної безпеки підприємництва.

6. У контексті підвищення точності та об'єктивності оцінки впливу (ефективності) регулювання органами державної влади і місцевого самоврядування інституціональних змін в межах забезпечення СЕБП в країні, доведена необхідність моніторингу на основі вдосконаленого механізму за відповідною моделлю, що полягає у виявленні проблем та зростанні ефективності регулюючої діяльності держави, окреслені завдання та принципи, визначена система індикаторів оцінки, що слугуватиме підґрунтям для розробки та впровадження напрямів підвищення ефективності (результативності) регулювання та сприятиме підвищенню рівня забезпечення економічної безпеки підприємництва в Україні

7. Доведено, що ефективність функціонування державних та муніципальних владних інститутів є одним з ключових чинників, які формують механізм регулювання державою змін у національній інституціональній системі. Розроблено підходи до формування механізму державного регулювання інституціональних змін в економіці України, які враховують взаємозв'язок та взаємовплив чинників-катализаторів на систему економічної безпеки підприємництва, зокрема трансформаційні процеси, які відбуваються у економічній системі держави. При цьому, ідентифіковані етапи процесу розробки та адаптації до трансформації економіки країни механізму державного регулювання інституціональних змін, а також розроблена модель функціонування механізмів державного регулювання інституціональних змін в країні.

8. Розкрито взаємозв'язок запропонованої методики та моніторингу оцінки впливу державного регулювання інституціональних змін на систему економічної безпеки підприємництва в країні із розробкою комплексу напрямів щодо підвищення результативності такого виду управлінської діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, оскільки саме оцінка та моніторинг дозволяють виявити напрями оптимізації. При цьому, до розробленого комплексу напрямів обґрунтовано включення підвищення якості інформаційного забезпечення, збільшення ефективності функціонування державних (муніципальних) владних інститутів, покращення роботи державних службовців на основі імплементації закордонного досвіду.

ПЕРЕЛІК ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України, в т.ч у виданнях включених до національних і міжнародних науко метричних баз:

1. Желізко О. О. Вплив державного регулювання інституціональних змін на систему економічної безпеки підприємництва в Україні. *Економіка. Фінанси. Право: наук. журн. Аналітик, Акад. муніципал. упр. Київ: [б. в.], 2017. № 3/1'2. С. 13-18. [видання включене в міжнародну наукометричну базу IndexCopernicus]*

2. Желізко О. О. Система економічної безпеки підприємництва: сутність, характеристика, теоретичні підходи до формування та структуризації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент:*

зб. наук. пр. Міжнар. гуманіт. ун-т. Одеса: МГУ, 2017. №26. С. 96-100. [видання включене в міжнародну наукометричну базу *IndexCopernicus*]

3. Желізко О. О. Методологічні підходи до визначення ефективності державного регулювання інституціональних змін при формуванні національної системи економічної безпеки підприємництва. *Причорноморські економічні студії: наук. журн. Причорномор. н.-д. ін-т екон. та інновацій*. Одеса: [б. в.], 2017. Вип. 21. С. 32-36. [видання включене в міжнародну наукометричну базу *IndexCopernicus*]

4. Желізко О. О. Державне регулювання інституціональних змін як одна з головних детермінант системи економічної безпеки підприємництва. *Інтелект XXI: наук. журн. Нац. ун-т харч. технол., Ін-т проблем конкуренції*. 2017. № 5. С. 43-47. [видання включене в міжнародну наукометричну базу *IndexCopernicus*]

5. Желізко О. О. Механізми державного регулювання інституціональних змін в умовах трансформації економіки України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Економічні науки. Херсон, 2017. Вип. 26. Ч. 1. С. 82-85. [видання включене в міжнародну наукометричну базу *IndexCopernicus*]

6. Желізко О. О. Аналіз основних небезпек, загроз та ризиків економічній безпеці підприємництва на сучасному етапі розвитку держави. *Проблеми системного підходу в економіці: збірник наукових праць*. Національний авіаційний університет. Київ, 2017. Вип. 5(61). С. 103-108. [видання включене в міжнародну наукометричну базу *IndexCopernicus*]

7. Zhelizko Oleksii. The system of information management as the key component for effectiveness increase of the state regulation of institutional. *Науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка»*. 2018. № 7-8 (76). С.25-29. [видання включене в міжнародну наукометричну базу *РИНЦ, IndexCopernicus*]

8. Zhelizko Oleksii. Ways to increase effectiveness of the state regulation of institutional changechanges. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2018. Том 29 (68). № 6. С.27-31 [видання включене в міжнародну наукометричну базу *IndexCopernicus*]

9. Zhelizko Oleksii. The impact monitoring of the state regulation of institutional changes on the system of entrepreneurial economic security. *Економіка. Фінанси. Право: наук. журн. Аналітик, Акад. муніципал. упр. Київ: [б. в.], 2018. № 4/4. С. 9-13.* [видання включене в міжнародну наукометричну базу *IndexCopernicus*]

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав

10. Zhelizko Oleksii. Influence of government regulation of institutional changes on the company's economic security system. *Modern Science – Moderní věda*. 2018. № 7. 60-70 pp. [видання включене в міжнародну наукометричну базу *РИНЦ, IndexCopernicus*]

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

11. Желізко О. О. Теоретичні підходи до оцінки стану економічної безпеки підприємництва. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Мале та

середнє підприємництво в Україні» (м. Київ, 17-18 листопада 2016 року). Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2016. С. 24-27.

12. Желізко О. О. Механізми державного регулювання інституціональних змін в умовах трансформації економіки. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Об'єднані наукою: перспективи міждисциплінарних досліджень» (м. Київ, 9-10 листопада 2017 року). Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2017. С. 38-40.

13. Желізко О. О. Державне регулювання інституційних змін у контексті формування системи економічної безпеки підприємництва в Україні. Збірник тез доповідей наукових читань «Стратегічні детермінанти соціально-економічного розвитку в умовах трансформаційних перетворень», присвячених пам'яті В.П.Череваня (Київ, 25 квітня 2018 року). Київський університет ринкових відносин. Київ, 2018. С. 53-56.

14. Желізко О. О. Вплив державного регулювання інституціональних змін на систему економічної безпеки підприємництва в умовах трансформації економіки України. Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Кривий Ріг, 2018. С. 158-161.

15. Желізко О. О. Державне регулювання інституційних змін системи економічної безпеки підприємництва в умовах глобалізації. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції Економічний потенціал країни: наукові підходи та практика реалізації. Відп. за випуск д.е.н., проф. С. О. Якубовський (м. Одеса, 4 травня 2018 року). Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Одеса, 2018. С. 77-79.

16. Желізко О. О. Суб'єкти моніторингу впливу державного регулювання інституціональних змін на систему економічної безпеки підприємництва в Україні. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Мале та середнє підприємництво в Україні» (м. Київ, 15-16 листопада 2018 року). Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2018. С. 12-13.

АНОТАЦІЯ

Желізко О.О. Державне регулювання інституціональних змін системи економічної безпеки підприємництва. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – Економіка та управління національним господарством (економічні науки). – Подільський державний аграрно-технічний університет. Кам'янець-Подільський, 2020.

У дисертаційному дослідженні удосконалено теоретичні підходи до формування системи економічної безпеки підприємництва. Надана характеристика державному регулюванню інституціональних змін як детермінанти системи економічної безпеки підприємництва в країні. Проведена класифікація небезпек, загроз, ризиків економічній безпеці підприємництва. Удосконалено методику оцінки

впливу державного регулювання інституціональних змін на функціонування системи економічної безпеки підприємництва в національній економіці.

Досліджено механізми державного регулювання інституціональних змін в умовах трансформації економіки України. Проведена діагностика регулюючих впливів державних і муніципальних органів щодо змін відповідних інститутів та національно інституціональної системи на забезпечення відповідного рівня економічної безпеки підприємництва в Україні. Проаналізовано основні небезпеки, загрози та ризики економічній безпеці підприємництва на сучасному етапі розвитку держави. Оцінено вплив державного регулювання інституціональних змін на систему економічної безпеки підприємництва в країні.

Здійснена розробка науково-методичного інструментарію оцінки впливу державного регулювання інституціональних змін на систему економічної безпеки підприємництва. Розкрито особливості моніторингу впливу регулювання інституціональних змін державою на систему економічної безпеки підприємництва. Запропоновані напрями підвищення результативності державного регулювання інституціональних змін для забезпечення економічної безпеки підприємництва в Україні.

Ключові слова: державне регулювання, економічна безпека, інституціональні зміни, методика, моніторинг, оцінка, підприємництво, результативність, система, удосконалення.

АННОТАЦИЯ

Желизко А.А. Государственное регулирование институциональных изменений системы экономической безопасности предпринимательства. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 - Экономика и управление национальным хозяйством (экономические науки). - Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко. Подольский государственный аграрно-технический университет. Каменец-Подольский, 2019

В диссертационном исследовании усовершенствованы теоретические подходы к формированию системы экономической безопасности предпринимательства. Дана характеристика государственному регулированию институциональных изменений как детерминанты системы экономической безопасности предпринимательства в стране. Проведена классификация опасностей, угроз, рисков экономической безопасности предпринимательства. Усовершенствована методика оценки влияния государственного регулирования институциональных изменений на функционирование системы экономической безопасности предпринимательства в национальной экономике.

Исследовано механизмы государственного регулирования институциональных изменений в условиях трансформации экономики Украины. Проведена диагностика регулирующих воздействий государственных и муниципальных органов по изменениям соответствующих институтов и национально институциональной системы на обеспечение соответствующего уровня экономической безопасности предпринимательства и функционирования системы экономической безопасности

предпринимательства в Украине. Проанализировано основные опасности, угрозы и риски экономической безопасности предпринимательства на современном этапе развития государства. Оценено влияние государственного регулирования институциональных изменений на систему экономической безопасности предпринимательства в Украине.

Осуществлена разработка научно-методического инструментария оценки влияния государственного регулирования институциональных изменений на систему экономической безопасности предпринимательства. Раскрыты особенности мониторинга воздействия регулирования институциональных изменений государством на систему экономической безопасности предпринимательства. Предложенные направления повышения результативности государственного регулирования институциональных изменений для обеспечения экономической безопасности предпринимательства в Украине.

Ключевые слова: государственное регулирование, экономическая безопасность, институциональные изменения, методика, мониторинг, оценка, предпринимательство, результативность, система, совершенствование.

ANNOTATION

Zhelizko O.O. The state regulation of institutional changes of economic security system of entrepreneurship. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Economics by specialty 08.00.03 – Economics and management of national economies. – Taras Shevchenko National University of Kyiv. – Kyiv, 2019.

The thesis has outlined theoretical approaches to the formation of the system of economic security of entrepreneurship. The detailed description of the state regulation of institutional changes as a determinant of the system of economic security of entrepreneurship in the country has also been provided. The study has identified and characterized set's components of the state regulation of institutional changes, which include preconditions, impact factors, policy, the aim, tasks, subjects, objects, principles, functions, tools, methods and the process of such a type of regulation activity. The methodological basis of the state regulation of institutional changes towards creation of the national system of economic security of entrepreneurship have been introduced and critically assessed. In addition, the thesis has suggested the author's assessment methodology of state regulation efficiency of institutional changes in Ukraine, which meets the following demands: efficiency diagnostics of regulation impacts of state authorities and local self-government bodies; the assessment of national, social and economic system development by international organizations; the impact of the national complex of hazards, threats, and risks on SESE formation; creation of the single (integral) index for assessment and criteria of its evaluation.

Mechanisms of the state regulation of institutional changes in terms of Ukrainian economy transformation have been studied. Besides, the research has conducted the diagnostics of regulation impacts of state and municipal bodies directed towards changes of relevant institutes and the national institutional system for provision of the appropriate level of economic security of entrepreneurship and functioning of the system of economic

security of entrepreneurship in Ukraine. The main hazards, threats, and risks for economic security of entrepreneurship at the modern level of the state's development have also been analyzed. The study has assessed the impact of the state regulation of institutional changes on the system of economic security of entrepreneurship in Ukraine.

The development of scientific and methodological tools for impact assessment of the state regulation of institutional changes on the system of economic security of entrepreneurship has been conducted. The thesis has described monitoring peculiarities within which the following components have been determined: the aim, tasks, subjects, objects, terms and principles of fulfillment, functions, types, stages, indicators and the model of fulfillment. In addition, the ways to enhance the performance of the state regulation of institutional changes have been suggested in order to provide economic security of entrepreneurship in Ukraine, namely: quality increase of information management; efficiency increase of state authorities and local self-government bodies operation; quality improvement of civil servants and local authorities work.

Within the quality increase of information management of the state regulation of institutional changes in Ukraine, the study has suggested to use the system of information management of such a regulation activity. To reach the goal, the relevant mechanism has been developed. In the context of efficiency increase of state authorities and local bodies operation, reformation of Ukrainian state service has been established and outlined. The key components of such reformation include the aim, tasks, principles, efficiency factors, and results of reformation. To enhance the quality of civil servants and local authorities work in Ukraine, and based on the implementation of the USA, Japan, France, Germany, Finland, the Netherlands, Great Britain experience, the scientific work has suggested to develop the set of relevant optimization measures.

Key words: state regulation, economic security, institutional changes, methodology, monitoring, assessment, entrepreneurship, performance, system, improvement.

Державний реєстраційний номер фізичної особи – підприємця
№10000000800228

Підписано до друку 25.01.2020 р. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Друк цифровий.
Обсяг 0,9 ум. - друк. арк. Тираж 100 прим. Замовлення № 619

Надруковано в міні-топографії ФОП Степенко Р.Д.
02660, м. Київ, вул. М. Приймаченко, 1/27
Тел.: (044) 223-81-79, E-mail: 6724642@ukr.net, www.urb.com.ua